

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συγγραφείς	5
Πρόλογος	9

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΟΣΤΩΝ: ΑΝΑΤΟΜΙΑ - ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ

Κεφάλαιο 1

Ιστορική αναδρομή στα μεταβολικά νοσήματα των οστών	21
Οστά	21
Ραχίτιδα	22
Νόσος Paget	22
Παραθυρεοειδείς αδένες	23

Κεφάλαιο 2

Ανατομία και δομή του οστού	27
Γενικά	27
Περίοστεο και ενδόστεο	28
Βασική οστεΐνη ουσία	29
Οστικός σχηματισμός και απορρόφηση	29
Ιστολογικά ευρήματα	30

Κεφάλαιο 3

Θεμέλια ουσία	32
Γενικά	32
Κολλαγόνο	33
Μη κολλαγονικές πρωτεΐνες	33

Κεφάλαιο 4

Οστεοκλάστες	37
Εισαγωγικά	37
Ορμονική επίδραση στους οστεοκλάστες	39
Κυτοκίνες	39
Άλλοι παράγοντες	40
Φαρμακολογικοί παράγοντες	41

Κεφάλαιο 5

Οστεοβλάστες	43
--------------------	----

Γενικά	43
Ορμονικές επιδράσεις στους οστεοβλάστες	44

Κεφάλαιο 6

Οστική ανακατασκευή (bone remodeling)	47
Γενικά	47
Οστική απορρόφηση	48
Οστικός σχηματισμός	50
Διαταραχές οστικής ανακατασκευής	51

Κεφάλαιο 7

Μηχανική πίεση και οστά	53
Γενικά	53
Παραμόρφωση (strain) (ϵ)	53
Συντελεστής ελαστικότητας (ϵ)	54
Απώλεια ελαστικότητας	54
Μέγιστη βλάβη	54
Ανθεκτικότητα	55
Το οστό ως σύνθετο υλικό	55
Άλλες ιδιότητες του οστού	56
Ο μηχανοστάτης	56
Αλλαγή στο set point του μηχανοστάτη	57

Κεφάλαιο 8

Εφηβεία και οστά	61
Γενικά	61
Επιφυσιική πλάκα	62
Μεταβολές σωματικών αναλογιών κατά την ανάπτυξη	62
Ορμονικός έλεγχος	64
“Συσσώρευση” ασβεστίου	64
Οστική μάζα και πρόσληψη ασβεστίου	64
Άσκηση και οστική μάζα	64
Απεικονιστικός έλεγχος	64

Βιοχημικοί δείκτες	65
Τύποι διαταραχών της σκελετικής ανάπτυξης	65

Κεφάλαιο 9

Γήρας και οστά	67
Εισαγωγή	67
Η οστική ανακατασκευή στο γήρας	68
Παράγοντες που συμβάλλουν στην απώλεια οστού με την πρόοδο της ηλικίας	69

Κεφάλαιο 10

Φυσική δραστηριότητα και οστά	74
Εισαγωγικά	74
Μηχανισμοί επίδρασης	76
Αμνηρόροια από υπερβολική άσκηση και οστεοπόρωση	78
Ρόλος της άσκησης στην αντιμετώπιση της οστεοπόρωσης	79

Κεφάλαιο 11

Διαιτητικοί Παράγοντες και σκελετική υγεία	81
Ασβέστιο	81
Βιτ. D	84
Φωσφόρος	84
Βιτ. Κ	85
Πρωτεΐνες	85
Αλκοόλ	85

Κεφάλαιο 12

Στεροειδή και οστά	89
Οιστρογόνα	89
Ανδρογόνα	91
Κορτικοειδή	94

Κεφάλαιο 13

Φάρμακα που επηρεάζουν τον οστικό μεταβολισμό	100
Γλυκοκορτικοειδή	100
Θυροξίνη	101
Ηπαρίνη	101
Βαρφαρίνη	102
Κυκλοσπορίνη	102
Οξική μεδροξυπρογεστερόνη	102
Βιτ. Α και συνθετικά ρετινοειδή	102
Θειαζιδικά διουρητικά-διουρητικά της αγκύλης	102
Στατίνες	102
Χημειοθεραπευτικά Φάρμακα	103

ΑΣΒΕΣΤΙΟΤΡΟΠΕΣ ΟΡΜΟΝΕΣ

Κεφάλαιο 14

Παραθορμόνη	105
Έκκριση-μεταβολισμός	106
Ετερογένεια κυκλοφορούσας PTH	107
Μηχανισμός δράσης σε κυτταρικό επίπεδο	107
Δράση στο μεταβολισμό ασβεστίου	108
Δράση στο μεταβολισμό φωσφόρου	109
Άλλες δράσεις	109
Μέτρηση PTH	109
Κλινικές χρήσεις μέτρησης PTH	110

Κεφάλαιο 15

PTHrP (PTH related protein)	112
Εισαγωγικά	112
Ειδικότητα δράσης	113
PTHrP και Υπερασβεστιαμία	115

Κεφάλαιο 16

Καλιτονίνη	118
Γενικά	118
Ρύθμιση έκκρισης	119
Δράσεις	120

Κεφάλαιο 17

Βιτ. D και μεταβολίτες	123
Βιτ. D	123
Βιολογικές δράσεις Βιτ. D στο έντερο	127
Κλινικές εφαρμογές	128
Βιτ. D και καρκίνος	130
Μηχανισμοί αντινεοπλασματικής δράσης της Βιτ. D	132

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ

Κεφάλαιο 18

Βιοχημικοί δείκτες ανακατασκευής του οστού	136
Βιοχημικοί δείκτες οστικού σχηματισμού	137
Βιοχημικοί δείκτες οστικής απορρόφησης	139
Συμπεράσματα	140

Κεφάλαιο 19

Ακτινολογική διερεύνηση των παραθυρεοειδών αδένων	142
Υπερηχοτομογραφία (US)	142
Αξονική τομογραφία	144
Απεικονίσεις με μαγνητικό τομογράφο (MRI)	146
Αγγειογραφία και φλεβική δειγματοληψία	146

Κεφάλαιο 20	
Σπινθηρογραφική διερεύνηση των παραθυρεοειδών αδένων και σύγκριση με άλλες μεθόδους απεικόνισης	152
Απεικονιστικές μέθοδοι	152
Σπινθηρογραφική διερεύνηση	152
Σύγκριση των απεικονιστικών μεθόδων	156
Συμπεράσματα	157

Κεφάλαιο 21	
Παθολογική ανατομική των παραθυρεοειδών	163
Αδένωμα	163
Καρκίνωμα	164
Πρωτοπαθής υπερπλασία	164
Δευτεροπαθής υπερπλασία	165
Ταχεία βιοψία	165

Κεφάλαιο 22	
Ακτινολογική μελέτη του σκελετού στα μεταβολικά νοσήματα	169
Γενικά στοιχεία	169
Ακτινολογική εικόνα της οστεοπενίας (οστεοπόρωσης)	169
Νόσοι που χαρακτηρίζονται από γενικευμένη οστεοπενία	171
Δ.Δ. γενικευμένης οστεοπενίας	174
Δ.Δ. περιοχικής (κατά τόπους) οστεοπενίας	175
Δ.Δ. καταστάσεων με γενικευμένη αύξηση ακτινοσκιερότητας (οστεοσκληρυνση)	176
Δ.Δ. καταστάσεων με εντοπισμένη αύξηση ακτινοσκιερότητας (οστεοσκληρυνση)	176
CT και MRI στις παθήσεις του σκελετού	176

Κεφάλαιο 23	
Μέτρηση οστικής πυκνότητας (BMD) με DEXA	196
Διπλή φωτονιακή απορροφησιομέτρηση	197
Μέτρηση οστικής πυκνότητας	197
Υπολογισμός σύνθεσης σώματος	199
Μορφομετρία σπονδυλικής στήλης	200
Παρουσίαση και αξιολόγηση αποτελεσμάτων	200

Κεφάλαιο 24	
Μέτρηση οστικής πυκνότητας με υπερήχους	
Χρησιμότητα	206
Οστεοπυκνομετρία	206
Ερμηνεία αποτελεσμάτων	208

Κεφάλαιο 25	
Σπινθηρογραφήματα οστών	211
Η σύνθεση των οστών	211
Περί ραδιοφαρμάκων	212

Σπινθηρογράφημα	214
Φυσιολογικό σπινθηρογράφημα	214
Παθολογικό σπινθηρογράφημα	215
Μεταβολικές παθήσεις των οστών	217
Λοίμωξη σε διαβητικούς ασθενείς	217

Κεφάλαιο 26	
Βιοψία οστού	231
Γενικά	231
Βιοψία λαγόνιου οστού	232
Μεθοδολογία- τεχνική	232
Σήμανση με τετρακυκλίνη	233
Ενδείξεις	233

ΑΣΒΕΣΤΙΟ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Κεφάλαιο 27	
Ασβέστιο γενικά και ορμονική ρύθμιση ισοζυγίου ασβεστίου και φωσφόρου	236
Γενικά στοιχεία	236
Εντερική απορρόφηση Ca	237
Εντερική απορρόφηση P	237
Νεφρική απέκκριση Ca	238
Νεφρική απέκκριση P	238
H PTH στην ομοιοστασία Ca και P	238
H Καλσιτριόλη στην ομοιοστασία Ca και P	240
H Καλσιτονίνη στην ομοιοστασία Ca και P	241
Μεταβολές στην ορμονική ρύθμιση Ca κατά το γήρας	242
Επίδραση άλλων ορμονών στην ομοιοστασία Ca και P	242
Μέθοδοι μελέτης ισοζυγίου Ca	242

Κεφάλαιο 28	
Υπερασβεστιαμία	247
Γενικά	247
Παθοφυσιολογία	247
Αιτιολογική ταξινόμηση	249
Κλινική εικόνα	249
Εργαστηριακή προσέγγιση	250
Διαγνωστική προσέγγιση	252
Θεραπευτική προσέγγιση	252

Κεφάλαιο 29	
Υπερασβεστιαμία σε κακοήθεις νόσους	254
Ταξινόμηση	255
Συμπαγείς όγκοι χωρίς οστικές μεταστάσεις	255
Συμπαγείς όγκοι με οστικές μεταστάσεις	256
Πολλαπλό μυέλωμα	256
Κλινική εικόνα	256
Θεραπεία	257

Κεφάλαιο 30	
Υπερασβεστιαμία σε κοκκιωματώδεις νόσους	260
Αιτιολογία – Παθογένεια	260
Κλινικές εκδηλώσεις	261
Διάγνωση	261
Θεραπεία – Πρόγνωση	261
Κεφάλαιο 31	
Υπερασβεστιαμία – Θεραπεία	263
Γενικά	263
Θεραπεία βαριάς-συμπτωματικής υπερασβεστιαμίας	263
Θεραπεία μέτριας-ασυμπτωματικής υπερασβεστιαμίας	265
Μελλοντικές προσεγγίσεις	265
Κεφάλαιο 32	
Υπασβεστιαμία – Γενικά	268
Γενικά	268
Παθογένεια και αιτιολογία	268
Κλινικές εκδηλώσεις	272
Διαγνωστική προσέγγιση	273
Κεφάλαιο 33	
Θεραπεία υπασβεστιαμίας	277
Επείγουσα θεραπεία	277
Θεραπεία χρόνιας υπασβεστιαμίας	278
Ειδικές περιπτώσεις	279
Υποπαραθυροειδισμός	279
Ψευδοϋποπαραθυροειδισμός	280
Οστεομαλακία – Ραχίτιδα	280
Νεφρική ανεπάρκεια	280
Κεφάλαιο 34	
Διαταραχές του ασβεστιοστάτη (CaSR)	282
Μετατόπιση του ασβεστιοστάτη (CaSR) προς τα πάνω	283
Μετατόπιση του ασβεστιοστάτη (CaSR) προς τα κάτω (ενεργοποιητικές μεταλλάξεις)	284
Κλινικές εφαρμογές	284
Κεφάλαιο 35	
Μεταβολισμός ασβεστίου στην εγκυμοσύνη	287
Εντερική απορρόφηση ασβεστίου	287
Νεφρική απέκκριση ασβεστίου	287
Ορμονικές αλλαγές	288
Βιοχημικές αλλαγές	288
Οστική πυκνότητα	288
Εγκυμοσύνη και οστεοπόρωση	289
Κεφάλαιο 36	
Φωσφόρος – Γενικά	292
Γενικά	292
Εντερική απορρόφηση	292
Παράγοντες που επηρεάζουν τη σωληναριακή απορρόφηση P	295
Κεφάλαιο 37	
Υπερφωσφοραιμία	297
Παθογένεια – Αιτιολογία	297
Αυξημένη πρόσληψη	297
Ελαττωμένη αποβολή	298
Απελευθέρωση ενδοκυττάρου P	298
Κλινικές εκδηλώσεις	299
Θεραπεία	299
Οξεία Υπερφωσφοραιμία	299
Χρόνια Υπερφωσφοραιμία	299
Κεφάλαιο 38	
Σύνδρομο νέκρωσης όγκου (tumor lysis syndrome)	302
Παθοφυσιολογία	302
Κλινική εικόνα – Διάγνωση	303
Θεραπεία	303
Κεφάλαιο 39	
Υποφωσφοραιμία	305
Αίτια	305
Κλινικές εκδηλώσεις	307
Θεραπεία	308
Κεφάλαιο 40	
Μαγνήσιο-Γενικά – Ρύθμιση ισοζυγίου μαγνησίου	311
Εισαγωγή	311
Ομοίσταση του Mg	312
Κεφάλαιο 41	
Υπερμαγνησισμιά	317
Αίτια	317
Κλινικές εκδηλώσεις	318
Θεραπεία	319
Κεφάλαιο 42	
Υπομαγνησισμιά	
Γενικά	321
Αίτια ένδειας μαγνησίου	321
Κλινικές εκδηλώσεις υπομαγνησισμίας	324
Διάγνωση – Θεραπεία	325

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΘΥΡΕΟΕΙΔΩΝ

Κεφάλαιο 43

Υπερπαραθυρεοειδισμός πρωτοπαθής	328
Συχνότητα	328
Αιτιολογία	328
Παθογένεση	329
Παθοφυσιολογία	330
Κλινική εικόνα – Διάγνωση	331
Σπάνιες μορφές πρωτοπαθή υπερπαραθυρεοειδισμού	335
Διάγνωση – Θεραπεία	335
Διαφορική διάγνωση	337
Εντοπισμός του όγκου	337
Θεραπεία	338
Συντηρητική αγωγή	338

Κεφάλαιο 44

Ασυμπτωματικός υπερπαραθυρεοειδισμός	345
Γενικά	345
Στοιχεία υπέρ της χειρουργικής αντιμετώπισης	346
Στοιχεία υπέρ της συντηρητικής αντιμετώπισης	346
Χειρουργική επέμβαση	347
Συντηρητική αντιμετώπιση	347
Αλγόριθμος για φαρμακευτική θεραπεία	348

Κεφάλαιο 45

Χειρουργική θεραπεία πρωτοπαθή υπερπαραθυρεοειδισμού	350
Εμβρυολογία και Ανατομία	350
Χειρουργική στρατηγική	351
Πρωτοπαθής υπερπαραθυρεοειδισμός στα πλαίσια πολλαπλής αδενωμάτωσης	352
Επανεγχείριση	352
Υπερπαραθυρεοειδισμός σε ενήλικες	353
Καρκίνωμα των παραθυρεοειδών	353
Υπερπαραθυρεοειδισμός και κύηση	354

Κεφάλαιο 46

Καρκίνωμα παραθυρεοειδή	357
Παθογένεια	357
Κλινικά συμπτώματα	357
Αίτια καρκινώματος παραθυρεοειδών	358
Παθολογοανατομική εικόνα	358
Διάγνωση	360
Θεραπεία	360
Οικογενής υπερπλασία παραθυρεοειδών με συνυπάρχον καρκίνωμα παραθυρεοειδών	361

Κεφάλαιο 47

Παραθυρεοειδικές κύστεις	364
Γενικά	364
Οντογενετικές κύστεις	364
Συμφυτικές κύστεις	365
Ψευδοκύστεις	365
Διάγνωση	365
Θεραπεία	365

Κεφάλαιο 48

Υποπαραθυρεοειδισμός	367
Αιτιολογία	367
Παθολογική φυσιολογία	370
Κλινική εικόνα	370
Εργαστηριακά	371
Διάγνωση	371
Θεραπεία	372

Κεφάλαιο 49

Ψευδοϋποπαραθυρεοειδισμός	375
Ταξινόμηση	375
Παθολογική φυσιολογία	375
Κλινική εικόνα	377
Εργαστηριακή εικόνα	377
Διάγνωση	377
Θεραπεία	378
Ψευδο-ψευδοϋποπαραθυρεοειδισμός	378

Κεφάλαιο 50

Νεογνική Υπασβεσταιμία	380
Ρύθμιση του μεταβολισμού του Ca στη νεογνική περίοδο	380
Πρώιμη νεογνική υπασβεσταιμία	381
Ώριμη νεογνική υπασβεσταιμία	382
Υπασβεσταιμία μετά τη νεογνική περίοδο	383
Θεραπεία	383

Κεφάλαιο 51

Σύνδρομο πολλαπλής ενδοκρινικής νεοπλασίας	386
Σύνδρομο MEN 1	386
Αντιμετώπιση των συγγενών των ασθενών με MEN 1	387
Σύνδρομο MEN 2	389
Έλεγχος συγγενών ασθενών με MEN 2	391

Κεφάλαιο 52

Χρόνια νεφρική ανεπάρκεια και δευτεροπαθής υπερπαραθυρεοειδισμός	395
Παθολογοανατομική εικόνα	399
Πρόληψη και θεραπεία	399

Κεφάλαιο 53

Χειρουργική θεραπεία δευτεροπαθή υπερπαραθυρεοειδισμού	405
Εισαγωγή	405
Παθογένεση του ανθιστάμενου υπερπαραθυρεοειδισμού	405
Ενδείξεις παραθυρεοειδεκτομής	406
Εναπόθεση αλουμινίου και άλλες οστικές νόσοι	406
Στοιχεία ανατομικής	406
Εγχειρητική τεχνική	407
Διαδερμική καταστροφή των παραθυρεοειδών	408
Επιπλοκές παραθυρεοειδεκτομής	410
Τι αναμένεται στο μέλλον	410
Συμπεράσματα	410

Κεφάλαιο 54

Ανδεκτικός δευτεροπαθής και τριτοπαθής υπερπαραθυρεοειδισμός	413
Παθοφυσιολογία	413
Παθολοανατομία	414
Θεραπεία	414

ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ ΣΕ ΝΕΦΡΟΠΑΘΕΙΣ

Κεφάλαιο 55

Νεφρική οστεοδυστροφία – Γενικά	416
Παθογένεση	416
Κλινικές εκδηλώσεις	417
Βιοχημικά χαρακτηριστικά	419
Ακτινολογικά ευρήματα	420
Σπινθηρογράφημα οστών	421
Μέτρηση οστικής πυκνότητας	421
Αξονική τομογραφία σπονδύλων	421
Ιστολογικά ευρήματα	422
Διαφορική διάγνωση	422
Θεραπεία	423

Κεφάλαιο 56

Δηλητηρίαση με αλουμίνιο	426
Κλινική εικόνα	426
Διάγνωση	426
Θεραπεία	427

Κεφάλαιο 57

Νεφρωσικό Σύνδρομο	429
Γενικά	429
Θεραπεία	430

ΟΣΤΕΟΠΩΡΩΣΗ

Κεφάλαιο 58

Οστεοπόρωση: επιδημιολογία και αίτια	432
Σχέση κορυφαίας οστικής μάζας και οστεοπόρωση ..	433
Κίνδυνος μελλοντικού κατάγματος	434
Σημασία του κατάγματος	434
Φυσικά αίτια οστικής απώλειας των ενηλίκων	435
Οστεοπόρωση και φύλο	435
Οστεοπόρωση και φυλή	435
Οιστρογόνα και οστεοπόρωση	436
Γενετικοί παράγοντες	436
Κύηση-γαλουχία και οστεοπόρωση	436
Δευτεροπαθή αίτια οστεοπόρωσης	436

Κεφάλαιο 59

Οστεοπόρωση: παθογένεση	438
Εισαγωγικά στοιχεία	438
Οστική ανακατασκευή	438
Παθογένεια οστεοπόρωσης	441
Οστεοπόρωση τύπου I	441
Οστεοπόρωση τύπου II	441
Νεώτερες απόψεις για την παθογένεση των μεταβολικών νοσημάτων των οστών	442

Κεφάλαιο 60

Οστεοπόρωση: γενετική	447
Γενικά	447
Το γονίδιο του υποδοχέα της βιτ. D	448
Γονίδιο του κολλαγόνου τύπου IA1 (col1a1)	448
Άλλα υποψήφια γονίδια	449
Αλληλεπίδραση γονιδίων και περιβάλλοντος	450
Συμπεράσματα	450

Κεφάλαιο 61

Οστεοπόρωση: Κλινικές εκδηλώσεις και διάγνωση	452
Κλινική εικόνα	452
Ακτινολογικά ευρήματα	454
Μέτρηση οστικής πυκνότητας	456
Διαγνωστική προσέγγιση	457

Κεφάλαιο 62

Οστεοπόρωση: έλεγχος (screening)	461
Είναι αναγκαίος ο προληπτικός έλεγχος;	461
Μέθοδοι ελέγχου	462
Ιατρικό ιστορικό	462
Κλινική εξέταση	463
Απεικονιστικές μέθοδοι	463
Βιοχημικοί δείκτες του οστικού μεταβολισμού	464

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΣΤΕΟΠΟΡΩΣΗΣ

Κεφάλαιο 63

Ασβέστιο & βιταμίνη D	467
Γενικά	467
Ασβέστιο	468
Συμπληρώματα ασβεστίου	469
Παρενέργειες	470
Βιταμίνη D	470
Επίλογος	472

Κεφάλαιο 64

Οιστρογόνα	475
Εισαγωγή	475
Επίδραση των οιστρογόνων στα οστά	475
Πρακτικά θέματα	476
Συμπεράσματα	480
Τιμολόνη	480
Εξατομικευμένες πρακτικές	480

Κεφάλαιο 65

Εκλεκτικοί τροποποιητές των οιστρογονικών υποδοχέων (SERMs)	483
Γενικά	483
Επίδραση των SERMs στα οστά	485
Εξωσκελετικές επιδράσεις των SERMs	485
Πρακτικές πληροφορίες για τη χρήση της ραλοξιφαίνης	486

Κεφάλαιο 66

Καλσιτονίνη	488
Εισαγωγή	488
Μορφές καλσιτονίνης	489
Δράσεις	489
Εγκαταστημένη οστεοπόρωση	490
Ανεπιθύμητες ενέργειες	491
Αναλγητική δράση	491
Ανάπτυξη αντισωμάτων	492

Κεφάλαιο 67

Διφωσφονικά	
Γενικά	494
Χρήση στην οστεοπόρωση	496
Ανεπιθύμητες ενέργειες	498

Κεφάλαιο 68

Φθόριο	500
Μορφές	500
Τρόπος δράσης	501
Κλινικές μελέτες	501

Ανεπιθύμητες ενέργειες	502
Θεραπευτικές εφαρμογές	502

Κεφάλαιο 69

Ανδρογόνα - Αναβολικά	505
Θεραπεία οστεοπόρωσης	505
Ανδρογόνα και οστά	507
Φαρμακοδυναμικές δυνατότητες	508
Παρενέργειες	509

Κεφάλαιο 70

Νέες θεραπείες	510
Γενικά	510
Παραθορμόνη	510
Ασβεστιομιμητικές ουσίες	511
Φυτοοιστρογόνα	511
Ιπριφλαβόνη	512
Στατίνες	512
Σύστημα GH-IGF-1	513
Σύστημα RANK/RANKL/OPG	513
Άλλες ουσίες	513

Κεφάλαιο 71

Άσκηση	515
Εισαγωγή	515
Ρόλος της άσκησης στην πρόληψη της οστεοπόρωσης	516
Ρόλος της άσκησης στην θεραπεία της οστεοπόρωσης	516
Προτεινόμενες ασκήσεις	517
Ειδικές συστάσεις	518
Άσκηση και πόνος	518
Ρόλος της άσκησης στην βαριά οστεοπόρωση	518
Άσκηση και πτώσεις	519

ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΟΣΤΕΟΠΟΡΩΣΗΣ

Κεφάλαιο 72

Οστεοπόρωση από κορτικοειδή	522
Εισαγωγή	522
Παθογενεση	522
Εξέλιξη	523
Κλινική εικόνα	523
Εργαστηριακά	523
Θεραπεία	524

Κεφάλαιο 73

Ανδρική οστεοπόρωση	528
Επιδημιολογία	528
Αίτια	528
Καθοριστικές παράμετροι καταγμάτων	530

Μετρήσεις οστικής πυκνότητας	530
Διαγνωστικός και θεραπευτικός αλγόριθμος	530
Πρόληψη	531
Θεραπεία	531

Κεφάλαιο 74

Οστεοπενία από λειτουργική ανεπάρκεια οιστρογόνων – Προεμμηνοπαυσιακή οστεοπόρωση .....

Επιδημιολογία	534
Αιτίες αμηνόρροιας που σχετίζονται με οστεοπενία.....	535
Λειτουργική επίκτητη ανεπάρκεια GnRH	535
Ιατρογενής ανεπάρκεια γοναδοτροπίνων.....	536
Πρώιμη ωοθηκική ανεπάρκεια.....	536
Αμηνόρροια σε αθλήτριες από υπερβολική άσκηση.....	537
Διαταραχές ΕΡ σε αθλήτριες με κανονικό βάρος.....	539

Κεφάλαιο 75

Νεανική οστεοπόρωση

Ιδιοπαθής νεανική οστεοπόρωση	541
-------------------------------------	-----

ΟΣΤΙΚΗ ΝΟΣΟΣ ΣΕ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

Κεφάλαιο 76

Παθήσεις του πεπτικού .....

Φλεγμονώδης νόσος του εντέρου	544
Πρωτοπαθής χολική κίρρωση	545
Λοιπές παθήσεις	546
Χρόνια ενεργός ηπατίτιδα	546
Κοιλιοκάκη	546
Οστική προσβολή μετά γαστρεκτομή	546
Παγκρεατική ανεπάρκεια	547
Νησιδοειδική παράκαμψη	547

Κεφάλαιο 77

Παθήσεις του θυρεοειδή .....

Γενικά	549
Κλινικός υπερθυρεοειδισμός	549
Μεταβολισμός ασβεστίου	550
Υποκλινικός υπερθυρεοειδισμός	550
Οξώδης βρογχοκήλη με υποκλινικό υπερθυρεοειδισμό	550
Εξωγενής χορήγηση θυροξίνης	550
Θεραπεία υποκατάστασης με T ₄	551
Συμπεράσματα	551

Κεφάλαιο 78

Ρευματοπάθειες .....

Γενικά	553
Ρευματοειδής αρθρίτιδα	553
Χρόνια νεανική ρευματοειδής αρθρίτιδα	554
Συστηματικός ερυθηματώδης λύκος	554

Οροαρνητικές σπονδυλαρθροπάθειες	555
Σχέση οστεοαρθρίτιδας και οστεοπόρωσης	555

Κεφάλαιο 79

Σακχαρώδης διαβήτης .....

Γενικά	559
Επίδραση της θεραπείας του ΣΔ στην οστεοπόρωση	560
ΣΔ, οστεοπόρωση και γενετική	560
Νεότερα ερευνητικά δεδομένα	560

ΑΛΛΑ ΜΕΤΑΒΟΛΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ

Κεφάλαιο 80

Οστεομαλακία .....

Γενικά	563
Παθογένεια	563
Αίτια-Συχνότητα	564
Παθολογοανατομικά ευρήματα	566
Κλινικές εκδηλώσεις	566
Ακτινολογικά ευρήματα	566
Διάγνωση	567
Θεραπεία	568

Κεφάλαιο 81

Κληρονομική υποφωσφοραιμική ραχίτιδα και ογκογενής οστεομαλακία .....

Κληρονομική υποφωσφοραιμική ραχίτιδα και ογκογενής οστεομαλακία	571
Άλλες μορφές υποφωσφοραιμίας συνδεδεμένης με το χρωμόσωμα X (XLH)	572
Ογκογενής οστεομαλακία	573

Κεφάλαιο 82

Νόσος Paget .....

Γενικά	576
Παθογένεια	576
Ιστοπαθολογικά ευρήματα	577
Κλινική εικόνα	578
Διάγνωση	578
Διαφορική διάγνωση	581
Χρόνια ιδιοπαθής υπερφωσφατασία (νεανική v. Paget)	581
Θεραπεία	582

Κεφάλαιο 83

Ατελής οστεογένεση .....

Γενικά	590
Κλινική εικόνα	591
Θεραπεία	593

Κεφάλαιο 84	
Ινώδης δυσπλασία	595
Παθογένεια	595
Παθολογική ανατομική	596
Κλινική εικόνα	596
Παρακλινικά ευρήματα	596
Θεραπεία	596
Σύνδρομο Mc Cune-Albright	596

Κεφάλαιο 85	
Οστεονέκρωση	600
Αίτια και παθογένεια	600
Κλινική εικόνα	602
Διάγνωση	602
Ακτινολογικά ευρήματα	602
Εργαστηριακά ευρήματα	602
Ιστοπαθολογικά ευρήματα	602
Σταδιοποίηση – ταξινόμηση	602
Θεραπευτική αντιμετώπιση	602

Κεφάλαιο 86	
Οστεοπέτρωση	606
Αιτιολογία και παθογένεση	607
Κλινική εικόνα	607
Ακτινολογικά ευρήματα	607
Εργαστηριακά ευρήματα	608
Ιστοπαθολογικά ευρήματα	608
Θεραπεία	608

ΔΙΑΦΟΡΑ

Κεφάλαιο 87	
Αλγοδυστροφία	
Γενικά	610
Κλινική εικόνα	610
Αιτιολογία	611
Θεραπεία	612

Κεφάλαιο 88	
Εξωσκελετικές επασβεστώσεις σε διάφορα όργανα	614
Κλινική εικόνα	614

Καταστάσεις που σχετίζονται με εξωσκελετικές επασβεστώσεις	614
Έκτοπη οστεοποίηση	615
Ογκόμορφη επασβέστωση	616
Δερματομυοσίτιδα	617
Εξελικτική οστεοποϊός ινώδης δυσπλασία	617

Κεφάλαιο 89	
Μεταστατική οστική νόσος	620
Ταξινόμηση	620
Συχνότητα	621
Εντόπιση	621
Κλινικές εκδηλώσεις	621
Παθοφυσιολογία μεταστατικής οστικής νόσου	622
Θεραπεία οστεολυτικών μεταστάσεων	622
Οστεοβλαστικές μεταστάσεις	623

Κεφάλαιο 90	
Νεφρολιθίαση	625
Χημική σύνθεση λίθων	625
Μηχανισμός δημιουργίας λίθων	626
Αναστολείς αύξησης και συσώρευσης κρυστάλλων	627
Παθοφυσιολογία νεφρολιθίασης	627
Παθογένεση	627
Λίθοι ουρικού οξέος	629
Λίθοι κυστίνης	629
Λίθοι στρουβίτη	630
Κλινική εικόνα	630
Διαγνωστική προσέγγιση	630
Θεραπεία	630
Επεμβατική αντιμετώπιση της λιθίασης	632

Κεφάλαιο 91	
Σπάνια μεταβολικά νοσήματα των οστών	637
Μεταβολικά σκληρυντικά νοσήματα	637
Σκληρυντικές οστικές δυσπλασίες	638

Βιβλιογραφία	641
Ευρετήριο	699